

EKONOMİ POLİTİK

Erinç Yeldan, 30 Mart 2016

Sanayi 4.0

Dördüncü sanayi devriminin eşiğindeyiz... TÜSİAD tarafından yayımlanan Sanayi 4.0 Raporu'nun ana teması böyle. Sanayide 4.0 devrimi ile siber-fiziksel sistemler; büyük hacimli verilerin dinamik olarak işlenebilmesi ve analiz edilmesi; değer zincirlerinin uçtan uca bağlanması süreçleri kastedilmekte.(*)

Sanayi devrimi 19. yüzyılda İngiltere'de dokuma tezgahlarından başlayarak buhar gücüyle birlikte tüm ekonomiye yayıldı; İngiliz emperyal gücünün ana kaynağını oluşturdu. Sanayi üretiminde ikinci sıçrama İkinci Dünya Savaşı sonrasında Amerika'da geliştirilen montaj hattı teknolojisi ve Taylorist iş akımları idi. Bretton Woods kurumları ve sosyal refah devleti ile tamamlanan bu dönem, "*kitlesel tüketim için kitlesel üretim*" felsefesi ile 20 yüzyılın ikinci yarısına damgasını vurdu. 2000'li yıllara otomasyon, internet, tasarım ve robotik teknolojileriyle girildi. Şimdi artık sanayileşme sürecinin dördüncü aşamasında olduğumuz vurgulanmakta.

Raporun yönetici özetinde bu sürecin en önemli özelliği "*... tüm değer zinciri adımlarının birbiri ile gerçek zamanlı ve sürekli etkileşim içinde olması ve bu sayede akıllı ve kendisini uyarlayan bir sanayi sürecine ulaşmış olma vizyonu olarak*" ortaya çıkmakta. Bu vizyon ise "*daha hızlı, daha esnek, kalitesi daha yüksek ve daha verimli bir sanayi yolculuğunu*" tanımlamakta.

Rapora göre küresel değer zincirlerine entegrasyon yoluyla yürütülecek sanayi 4.0 stratejisi sayesinde sanayi üretiminde yıllık yaklaşık yüzde 3 artış; Türkiye ulusal gelirinde de yüzde 1 büyüme ve yaklaşık 150-200 milyar TL değerinde üretim artışı beklenmekte. Rapor, Sanayi 4.0 teknolojilerinin Türkiye'de üretim sürecine dahil edilebilmesi için önümüzdeki on yıllık süreçte yılda yaklaşık 10-15 milyar TL düzeyinde yatırım yapılması gerektiğini öneriyor. Ancak, yeni sanayi stratejisinin unsurları sadece yatırım yapabilmek ile sınırlı değil. Bu doğrultuda "*katma değeri yüksek ve dünya üretim değer zincirinden daha fazla pay alan bir Türk sanayisinin*" kurulması hedeflenmeli. Bir de uyarı var: "*düşük iş gücü maliyetleri ve lojistik avantajı gibi rekabetçiliğimizin temelini oluşturan etkenlerin artık önemli baskılara maruz kalacağı beklenmeli.*"

Nitekim, Sanayi 4.0 atılımının önündeki en önemli engeller,

- *Yapısal olarak ucuz işgücü maliyetleri* sonucunda sermaye yoğun sistemlere yatırım yapma iştahının azalması;
- Sınırlı nitelikli işgücü ve ekosistemler yüzünden yeni üretim teknolojilerinin yaygınlaşmasının geciktirilmesi;
- İşgücünün sanayiden, hizmet sektörüne kaymasıyla birlikte çalışanların işten ayrılma hızının artması ve deneyimli bir işgücünün oluşumunu geciktirilmesi

olarak sıralanmakta. Bu arada, “*Türkiye’de işgücü maliyetlerinin ucuzluğunun önemli bir rekabet aracı olduğu kadar, aslında Türkiye ekonomisinin gelişiminin önündeki en önemli yapısal engellerden birisi olduğu*” yönündeki *kalkınmacı okulun geleneksel savlarından birisinin TÜSİAD uzmanlarınca da vurgulanmış olması dikkatimizi çekiyor.*

Türkiye sanayi 4.0 metaforu ile betimlenen bu stratejik dönüşüme hazır mı? 4 + 4 diye anılan medrese sistemi dayatması altında, inançlı nesiller ve ucuz işgücü deposu yaratma projesi ile TÜSİAD’ın öngördüğü Sanayi 4.0 stratejisi nasıl bağdaşacak?

(*) *Türkiye’nin Küresel Rekabetçiliği İçin Bir Gereklik Olarak Sanayi 4.0*, TÜSİAD, yayın no: 2016-03/576, Mart, 2016. İstanbul.